

Ročník XXIX

V Praze, 22. března 1895

Číslo 19 (1448)

Rozkvět.

Román.

Napsal Fr. Xav. Šeboda.

(Pokračování.)

V lednu následujícího roku za mrazivého, větrného dne vrátil se Novák domů ve zjevném nepokoji. Byl pana direktora v Mníšku a všecek větrem oslehaný a zrůžověle odvínoval šátek z krku. Nemluvil; bylo jen znáti na těžce schýlené hlavě, že má starosti. Když se zů z vysokých, na roh zmrzlých bot, a poněkud se u krku zahřál, zavolal syna.

»Tak — započal zdělavě, dívaje se do země. — jde na tebe, chlapče, starost. Ted mi pan direktor řekl, že je vypsána rekruta... a že nemůže nic dělat. Buď vojna nebo ženění. Jedno nebo druhé, oboje starost a soužení.«

»Na vojnu půjdu,« rozhodl se Toník s podivnou urputností, jakoby nedůvěroval otcí. Na mysl tanuli mu kanonýři v napoleonských botách, které v Praze vidal.

»Co že, na vojnu chceš?«

»Chci,« řekl krátce, a prostřel duši svoji lahodnou zálibou obrazů Kytína s veskerou krajinou, kterouž on jako hezký voják kráčel a Anna Toušková v barerých šatech v rozprášených sytých květinách dlouhých lucin stojí a do dálky se naň dívá.

»Máš rozum, Toníku?« důrazně se otázal starý.

»A co mám dělat?« pravil syn zdělavě, pokrčiv rameny. »Ty chceš, abych si vzal Marjánku Balounovic, a to je mi vojna milejší.«

Sakka, arabský vodař, s lbrýkem.

(Fotografie ke článku prof. Gustava Schmoranze.)

»Vezmi si tedy, kterou chceš, jen měj rozum, a přemysli, co je lepší. Ta nejhorší žena bude přece lepší než vojna. Víš, co říkává Nehoda! Jen si vzpomeň na ty ulice!« Nadzvedl obočí a zakýval hlavou.

»Já ti povím,« po chvíli rozmyšlivě promluvil Toník, »když nic neřekneš a když dovolí stará Toušková, její Aničku bych si vzal.«

Otec se odmlčel a jal se přecházeti světnicí. Pohlížel na podlahu, jakoby hledal místo, kam má šlapnouti.

»Já Touškovou znám,« promluvil po chvíli studeně, »byla tu před časem na Ambrožově veselce. Je žena tuze ostrážitá. Všecko přemyslí a všecko rozváží... Nevím, nevím... Ale myslíš-li na to děvče, osedlej si koně a dojeď do Kytína. Uvidíš, co ti Toušková řekne! Když byl starý Toušek živ — no, ale tahle vdova — já nevím!«

Toník se rozradoval, naděje jej vyplnily, chvat se ho zmocnil, a celý se chvěje hned po obědě osedlával koníka. Ruce měl oslablé a stále se mu zdálo, že právě teď někdo v Kytíně říká o Aničku. Odejel všecek pomatený. Kraj byl zasněžen, a vítr, který dopoledne od západu vál, ztížil se. Bylo jasno a bystro. Otec s macechou vyšel před stavení (byla neděle) a živě hovořili. Příští život ležel maceše na srdci, a vypyťovala se muže, co zamýšlí. Ten však ji odbýval, že bude dobře, a když bylo na něm znáti, jak se rozčuluje, přestala se vypyťovati. Oba pak hleděli za Toníkem, černal se

v tásněm kozisku a kulaté šepici na sedém koni mezi zahrádkami nad potokem. Průhledný vzduch k lesům jemně tjalověl, prozrazuje přístří mráz. Mezi černými proužky topolů v aleji při silnici pošinovaly se dva kočáry (z dálky černé hračky se podobají), na nichž pohled mladého Nováka neustále spočíval. Otcova slova o staré Touškové dosud se mu pletla myslí a naplňovala jej obavami. Když pak se blížil podle mníšeckých rybníků ke Kytínu, bylo mu užko, a myšlenka, že přece jen půjde na vojnu, polahňovala vichřící všechny květy nadějí. Pociťil lehounké zachvění v očích, uvědomuje si klivou náladu rozloučení, a než se nadál, zvinila se všechna krajina před jeho zaslazenými očima. Koník bžel stejně, narážaje chvílemi na kamení a omrázky, odkrýje časem. Za nedlouho vjel mezi první zahrady. Toník se vzpomínal, vypjal prsa, vyděsil z duše všechny obavy, přemýšlil ještě slova, která chtěl u Touškové promluvit, představil si vše, o čem mu bželo, a rychlými těmi starostmi se mu až dech tajil. Byl svěží, větříkem a mrazem oslehaný, růžový a na knírkách oviněný. U Touškové zavedl koníka do chléva a odhodlaně vstoupil do světnice. Anička se lekla a sotva jej přivítala. Světnici voněla bramborová polévka máslem zalitá a v misníku červeno se několik buchet. Stará Toušková, která zahlédla Tonika již na dvoře, střízlivě naň pohlížela. Byla vysoká, hubená, chladná, s očima skelnými a s tváří hnědou. Otevřela těžké víko truhly s ptákem, z níž zavoněl kafr a sušené listy, uložila v ni puněčochu, kterou pletla, a zavrouce opět víko poděkovala na Antonínův pozdrav. Ačkoli neznala nápadníka své dcery, věděla ihned, kdo to je. »Cely Novák!« proleto ji nejprve myslí. Dávna jakási nenávisť k Josefu Novákovi zahýbala zřejmě její duši. Ona byla rozhlášena jako doktor, zažehnávala nemoci, pomáhala bylinkami všem churavým, kteří ji požádali, a když stonala nebožka Nováková, zaslechla Toušková kdesi, že se s ní Novák raditi nechťel, poněvadž prý na takové báby nic nedá. Neříkající ta vzpomínka vyjetěla třešně z ostatních pamětí jejích. Toušková se srovnala a dávala se na Tonika nepřivětivě. Pohled skelných očí jejích naplnil jej rozpaky. Svíravý mráz proběhl mu tělem. Mačkaje šepici nevěděl chvíli, co by řekl, neboť všechna připravená slova byla udušena nevolným napjetím. Anna, jsouc, zarděla, odvrátila se ke zdi a upravovala co si na košíčku z ječné slámy, jenž byl pověšen pod černým křížkem a zlatě se leskl.

»Co pak jste nám přinesl, Nováku?« otázala se Toušková.

»Přišel jsem vás, panímámo, prosit o Aninku!«

Toušková se ohléla po dceři, jež hledala cosi v proutěném košíčku.

»Co vám to, synáčku, napadlo?« řekla vdova mráčíc se a vříc hlavou.

»Bud se musím oženit anebo musím na vojnu,« rozhodl se Toník živěji. »To, nebo to; a jinou než vaši dceru nechci. Dejte mi ji, panímámo, tatínek souhlasí, a Aninka mě dobře zná.«

Toušková se opět ohléla za dcerou, jež byla silně zarděla.

»Hm, to si tedy jdete na vojnu,« odvětila panímáma, sliníc si prsty, aby sebrala perli se svého rukávu, »já ji do té vaší pazdery nedám. Řekněte to tatíkov!«

Toník se napjal, zavřel, jakoby se chtěl na podlahu připevnit, a chvíli mlčel, jakoby naslouchal z dna duše šumícímu pohnutí svěmu. Pojednou se však odvážlivě rozhodl. Když neustále prosil, upřímně a dojemně mluvil, řekla mu, že sama rozhodovat nemůže, aby se ptal poručníka. »Ten kluk mluví jako pan farář. Za tátu nemůže, toť se ví.«

Poručník Mestek, pro nějž hned poslali a který za chvíli přicházel po blém sněhu omrakovitou pěšinkou, stoupaje pozorně ve vysokých botách, aby nesklouzl, zaklepal tlustou svojí holí o podlahu před samou Touškovou.

»A co vy, Toušková, myslíte?« začal si

ným hlasem hýbaje hlavou, jakoby se nadýmal, a odhazuje velikou beranici na postel podíval se na Tonika záda. »Znáte-li pak jeho tatíka? Víte-li, co dokázal? A — áhá — Toušková, to byl syn chudáka a sirotek — á — áhá — a z něčehož nic živnosti si zařídil? Víte, že všechny děti zaopatřil? Víte, jak se stará? A — áhá — u Nováků se jsou rozum! Chlapec je jako turín, to jsou záda! Tedy nic nic, Toušková, jenom mu ji hezky dejte! A ty, Ančo, se nestyď, je vinné, že se ti zalíbils.«

»Já nevím, Mestku,« řekla Toušková, zdvihouc ramena, »když vy to takhle povídáte, bude to snad dobře. Chce-li holka — dobře — (Obrátila se k Anně.) »Chceš? No, rekní, chceš? Jen rekní, co by ti bylo nejmilejší.« (Mluvila již důrazně.) »No, chceš anebo nechceš?«

Anička zakryla mírně hlavou, popošla za matku a v rozpacích pohrávala si s jejím šedivým copem.

V masopustě byla svatba.

III

Zenitba Antonínova stala se tak rychlé, že starý Novák nevěděl dosud, jak vše zařídil. Živnostku postoupil synovi, ale nebyl rozhodnut, zaslane-li tu na výminku anebo koupí-li některou chalupu zdejší. Toník byl tak šťasten a spokojen, že mu bylo s počátku vše jedno. »No, zkusíme to, dokud se ty ženské nesou!« rozhodl konečně starý. »Já si nechám kobylu a o žních mi dáš z celé sklizně každý třetí mandel. Naninku, až doroste, budeš sám vyplácet, ať tedy v práci tobě vypomáhá. My si podržíme jednu kravku a jednu ty si vezmeš. Třetí díl ovci bude můj, a jednu krmnici od tebe rovně dostaneme.« Mladý nerozvažoval příliš a se vším souhlasil.

Nastal tu život nesrovnatelný. Mezi ženami vznikly záhy jitrivé třenice. Barča napomínala Annu k lepšímu hospodaření a myslila to opravdově. Zdálo se jí, že mladá žena neustále chybje, a rozčilovala se. Hleděla-li na Annu, když něco neslínala rukama dělala, pociťovala touhu vytrhnouti ji to a sama vše udelat. Hned jí řekla, že je hloupá, že nic nerozumí, že není hospodyně, že s ní Toníček špatně pochodil, a že to tak dál nepůjde. Anna se s počátku bála po straně zaplakať a bez oddechu pracovala. Postěžovala si časem muži, když na ni poznal smutek, ale ten ji jen chlácholil, nepochopně malý, ten náraz ženského života. Později se Anna maceše opírela a vyčetla jí jednou odvážně, že si vzala lepší kravku, kdežto jim že dala takovou jako kočku, že by ji za krkem unesl. Jindy jí řekla s prudkostí, že jim tajně skrmí všechny jetel, který švakrova Naninka nanese. Takové rozčilování propukávalo silněji, až vystříkávalo i mezi muže. Stará Toušková, když sem přijela a všechny dceřiny nářky vyslechla, s prudkostí domluvila zeťovi, aby se své ženy zastal. Nahromadila před ním takovou spoustu drobného, jitrivého utrpení svého dítěte, že se až zbrozil a všechny se rozčilil. Vybuchl na macechu, která se tím neslychaně rozhýbala. Otec se zastal své ženy (byla s outězkem) a s příkrostí drtivě silnou řekl synovi, že je větroplach, že se dá ženskými stvát, a že se jednímim proti jeho ženě smrtelného hříchu dopustil. Antonín pokněk zkroutil, ale rozeseť kvasivě zlo nepřestávalo růsti. Později, když i mladá hospodyně byla ve stavu poženaném, pociťovali oba muži, že nemohou obě rodiny děle pospolu žít. Starý Novák se rozhodl, že koupí chalupu.

Jednou v neděli odpoledne přišel z procházky nezvykle uchválen a radostně oznamoval, že koupil od starého Jaroslávka chalupu za patnáct set. »Nadarmo neuměl Jaroslávek rukama volovici rozlhnout,« poznamenal Novák, »držel se silně a nepovolil s patnáctky. Tolik mě přitáh!« — a ještě hotově zaplatil! Antonín, aby měl konečně pokoj, nabídl otci odbytné čtyři sta ze ženina podílu. Macecha byla veselá, přinesla z komory černou puněčochu plnou peněz a zdvihala ji vysoko nad hlavu před udivenými zraky všech. Mlaskala

řít a rozlancovala se. »Co mám, to dám,« volala, »tu je všechno, co jsem si nahospodářila. Starý Novák se usmíval a pravou rukou tak hýbal, jakoby bylo i jemu do tance. Sám měl také něco peněz, a tak za chvíli šel k Jaroslávkovům s nabitými kapsami, chalupu koupil a ihned se vystěhoval, vzav si, co se dalo vzít. Nejmladší dcera Anna, tehdaž šestnáctiletá, přestěhovala se s rodiči do nové chalupy.

Mladí manželé ocitli se sami a plnou měrou poznali radost z volnosti a samostatnosti. Zachvátla je rma, po práci, po zvelebování živnosti a po vzrůstu jmění. Anna byl život Nováků příliš tuhý, nezjemnělý, a bylo jí tak dlouho nevolno, dokud si sama neupravila domácnost sobě příbuznou. Narážejíc zlehka na muže tímto směrem, uvedla jej na podrobnější myšlenky. Přecházel po dvorku své chalupy, nyní tak tiché, a vše připadalo mu zanedbané a sešlé. Kamkoli pohlédl, všude bylo potřeba něco opravit nebo zdokonaliť. Provětrali světnici, aby její určité zápachy vzduch jim nepřipomínal bývalý rozvrt život, srovnali podlahu, vyspravili střechu novou slámou, koupili si pár černých volů, zjednali si k umí ze Záhofan šestnáctiletého pacholka Matěška, který tak rychle mluvil, že drahý musel neustále volat: »co? co? co?« a pomýšlel i na přistavky.

Mladý Novák, zasažen touhou oprav, pociťoval cosi neptějemného v neupraveném hospodářství svém, a bylo mu tak, jakoby nemohl na nic pomýšlet, dokud nebude doma vše v pořádku. Neměl síly pustit se do obchodu, dokud bylo u nich vše po starém způsobu, a taková silná touha vše zdokonaliť, že začal s opravami na všech stranách. Znepokojoval se i širším nedostatky a pozorně, že čtyři muži musejí každé chvíle na některých cestách vůz za hebrny držet, aby se nepřevrhli, tak dlouho na rychtáře nálehal, až obec cesty upravila. Sousedé se horšili, protože už dlouhá léta těmi cestami jezdili, vozy s obilím zvrhávali, a také bylo dobře. Ze je mladý Novák na nedostatky upozorňoval a starodávným pořádkem hýbal, zaséval do nich nepokoj. Zlobili se, pomlouvali jej a smáli se mu.

»Už ani ten plot mu nedá pokoje,« posměšně vyprávěl sedlák Cimral nynějšímu rychtáři Poláčkovi, člověku černému, tlustému, se širokou bradou, na tři houpaté lachy přimáknutou, který neustále z krátké dymky kouřil, »taký s ním zahýbal!«

Oba se pociťovali, rozesmáli; Cimral byl sehnut a plesal si rukou na koleno, rychtář stál nehybně a jenom černými očima koulel. »Holečku, ten nebude jako jeho tatík,« poznamenal, a ještě toho večera vysmýslal se s učitelem Pelikánem zbytečností, za kterými se Antonín žene.

Tohoto skutečně dřevěný plot jeho zahrádky rozčiloval. Byl na mnoha místech porazený, přervaný, hluchavkami, mačkou, rozpuky, hořkými lupený a slézem zarostlý, měl průchody, vyslapané cizímí slepicemi, které tu pobíhaly, zemí rozhrabovaly a vše pletly. Travník byl dětní, které se snadno zabíhaly, sešlapány a husím vykalem zničený. Při větších přívalích sblíhala sem s mníšek cestý voda, vnikala tímto plotem do zahrádky a patila se tu pak dlouho ve velikých loužích, prosakujíc i do stavení. Navezl si proto mladý hospodář kamene i hlíny, a sám jako zedník jal se stavět k večeru po ostatní denní práci důkladnou zeď na místě starého hůlkového plotu.

V těch dobách (bylo po žních r. 1847) sedával tu ještě před večerem, než se setmělo, krejčí Nedoma na srovnaném kameci a předčítal zvolna silným hlasem pracujícímu Antonínovi Pražské noviny, pro něž bžel každého dne až do Prahy, sčítaje již o třech hodině. Podivný ten člověk, čimá se s dělní lidem nejasným zvětřen, zapomínal na šiti, na výdělek i pohodlí, a jakoby štěstí své honil, lítal do Prahy téměř šest hodin vzdálené pro noviny, neutišen, neusmířen, dokud je někomu nepřičetl, a když seděl po chudé večeri ve své světničce, stále ještě se mu honily hlavou všechny nové zprávy. Nejraději čítal Antonínovi (který

vážně poslouchal a Nedoma, citl, s nímž pak o všech těch věcech požímal a pro cosi neznámého se rozplamenoval. Ty večery býval šťasten. Když pak následujícího dne ještě za tmy spícími Čisovicemi lánickou cestou ku Praze pospíchal, pocítoval tolik radosti a tolik chvatu ve vysoké, hubené bytosti své, že se během téměř o dech připravil. »A kdybys na tu malíčku zem padnout měl,« říkával, »já musím noviny číst.«
(Pokračování.)

Poslední sonety samotáře.

Od Jaroslava Vrchlického.

ČLOVEK PŘÍRODĚ.

Co platno, s tebou hádat se a přítí?
Vždy v posled platí jen, co v ruce máme,
svě malá já v tvé velké promítáme
a myslíme, v tmu že se tají žítí.

Vždy ziznící chcem' věčný úkol pít,
kde hníbí tvůj hněv a kde tvůj úsměv kláme,
a zmlajíc v posled tolik známe
co dítě, v smrt jež s kolébky se mítí.

Ty věčně dál jdeš počas svých kruhem,
a pýcha volká to je myslí naší,
chtít v sladké chvíli zvát se tvým druhem.

Zlrat lúno kladivem ti a prs pluhem,
a nad atomy, jež se v bezdno prástí,
sám atom lkát v otroctví hmoty tuhém.

PŘÍRODA ČLOVĚKU.

Ó, kdybys to chtěl aspoň pochopiti,
že má jsi část, kus bytosti mě pouze,
pak přestal bys v své marné lkáti touze
a bratra zřel bys ve zvěti a kvítí.

Však etizádost a pýcha, chtít se zřítí
víc nežli hvězda v nebi, ktemen v strouze,
je celá propaš' velké tvoji nouze;
ó, znej se, pak se nebudeš bát — mřítí!

A s díkem vezmi, co jsi, jinych věcí
že znáš svůj hál a trud a nedostatek,
že můžeš čítit, vyslovit jej řečí.

V sled velké klín máj vše své tě tě zléčí,
a v hymnu splyne vrava vše i zmatek,
čím kine mi kdo a čím dobrořečí.

KVETOUČIM HLOHEM.

Kvetoucím hlohem kdysi šel jsem z jara,
to bylo podél úzké stezky vůně!
Pan velký zíral z bůch květů tůně,
a v jeho oku báje všesny státa.

Nad lesy lehká vznášela se jara,
jak velká perla nebes na korunně
se bílý měsíc chvěl, duch, který stůně,
a přec v něm oheň znašých věků hárá.

Tím hlohem zkvětým bylo všecko bílé,
stráž, stezky, pole, ba i v páry roušce
i v měsíce té zmlající síle.

Před slunce vzchodem tento úběl svítil,
až dš mě schvátí, jak bych v slední zkoušce
o vlastní já se v bílé bezdno řítí.

CHRYSANTHEMY.

Vy, aster sestry, na houpatém stvolu,
všech odstínů a tónů kroupenaté,
tu sirou hořící, tam temně zlaté
červánků zachytivše aureolu,

Vy v podjeseně mroucí gloriolu,
do pavučin a rudé listů sváté,
jak vzdušné sny se tiše kolebáte,
jak roztrpčené hvězdy zřítí dolů!

Cos podivného v květech vašich hořící
bol překonan, jenž přešle se vzdává
a vzdechem vyznívá, jak echo z dálky.

Zřím cizí kraje, břehy dálných moří,
kde Žaponec malovat neustává
vás mezi brouky na vásy a šálky.

JEN MOMENTY.

Jen momenty, jen chvíli zveme svými,
vše ostatní nám cizí se v nic hroutí,
vše honba jen re' nám, kde spočinouti
myslenkou, citem, vzpomínkou i rýmy?

Jen momenty vždy jak skly kouzelnými
cos v svítilně zřítí magické se hnutí,
však mizí v ráz to, a sám dlouhou poutí
jdeš desilust, mátoh vírem, dýmy.

A nyní ptej se: Z těchto chvílek drahých
co bylo ještě vykoupeno vinou,
a máš tu celou tůdu všeho žití.

Na vzpomínek skale pár jen kontur nahých,
víc vzdechů, slzí v srdce hrdou linou
di zřetelné: Je líp, už dečko mřítí!

V SLED ZBUDE...

Ó, zadržet, co v hlubinu se kácí,
mít síly, v oprat padnout zlému času,
spít obětovat sebe nežli krásu,
za chvíli, rozkoše dát roků práci!

I já tak sníl, a sen ten vždy se vrací,
a denně dávám srdce ku posrasu
všech suot' věčné hlavy na kvasu,
ač cítím vždy, co člověk při tom ztrácí.

A v tomto boji vlas šediví zvolna,
cit ztrácí křídla, vašeň, dech a láska
se v sympatii bez pohlaví mění.

V sled zbude všeho upomínka bolná,
pár fádnic veršů, protřzená maska
a v srdci hořící klamných políbení.

NAHROBNÍ NÁPIS CIKADE.

Ty sestro, na jilmu jazy sméne sněti
o závod pěl's, zem když rozpukána
jak jedna otevřená zela rána,
jež v hromě echu nepostláš pěti.

Milenko básníků a družko dětí,
jež píl's rosu elysejskou z rána
a mladost s ní, k níž zavřena mi brána,
pod rodným stromem v prach stláš bez paměti!

Tré neubší atomy se vrátí zemi,
však zpěvné dáyno rozléty se vzduchem,
zas budou jásat stupnicemi všemi.

A jestli jeden z zpěv můj chladí skane,
tou naděj' dál pjdou v zít' chápěm,
že jednou duch můj cikadou se stane.

GENTUCCA.

Dante, Purg. XXIV, 43.

Kdos byla — nevím. Zena nebo dítě,
však cítím plně, čím's genu byla
v té pouti, v které mizí slední síla,
a klam a zrada stahují své síle.

Pták bouř' schvácený, on roztržitě
tvůj hladil vlas a patřil v zrak, zkad lit
se božská harmonie sladká mla,
on, divý orkán — zličnili okamžité.

Ať etnost, či láska tvá, či tvůj hold kráse,
to jedno, velká byla's, u tvé stopy
když spočinout moh' velduch, byt jen chvíli.

»Gentucca!« v srdcích nám též ozývá se
jak asyl, všednost kolem vše když stopí,
jak slední hvězda, za níž každý kvílí.

Egyptské obrazy.

Píše Gustav Schmoranz.

III*)

VODÁŘI A PRODAVAČI ŠERBETU.

Vodáři a prodavači šerbetu jsou postavy v káhýrských ulicích nad jiné nápadné. Jest jich tam tolik a upozorňují na sebe tak vydatně, jedni hlasným voláním: »o, Bože, kéž udělíš mi náhrady!«, a druzí pronikavým cikávkou mosaznými šálečky, kterými jako kastaněťami v prstech vládnou, že není možno si jich nepovšimnouti.

Jejich množství má přelínu.

Známo, že Egypt mimo Nil jiné sladké vody nemá. V Káhýře jsou sice četné studny, ale nikoliv se sladkou vodou. Voda, která do nich z Nilu prosakuje, chová množství sanytru z vápence, na jehož vrstvách město stojí, a má následkem toho hodně nahorkle slanou chuť. Není-li nezdravá, přijímá k pití rozhodně není. Proto se k pití v celém městě užívá vody nilské, která chutná výborně, a jsouc filtrována v příručních porcelánových hlíněných nádobách, »kulách« a chlazená, prezentuje se jako nejčistší a nejčerstvější pramenitá.

Ohromné město neleží však bezprostředně při Nilu. U vody leží jenom přístav Bulak a o něco výše proti proudu Stará Káhýra, arabsky Masr el-Atika. S městem Bulakem Káhýra svými nejmodernějšími čtvrtmi, zvanými To-fikyjeh a Ismatijeh, již bezmála souvisí, ale ze Staré Káhýry jest do města ještě hodný kus cesty, k nejbližším arabským čtvrtím dobré půl hodiny, k vzdálenějším přes hodinu. A o arabské čtvrti právě běží, neboť čtvrti moderní a la franca zařízené jsou již od několika roků opatřeny vodovodem, zřízeným francouzskou společností Compagnie des eaux. Veliká většina města, právě ta nejlidnatější, odkázána podnes na donášení pitné vody z Nilu.

Po čtyři měsíce v roce — tak asi — má káhýrský vodár, »sakká«, nebo jak se v káhýrském dialektu veškerá »k« pohlcujícím říká: »sa'a«, usnadněnou svoji těžkou práci tím, že může kozlí měch, ve kterém vodu na zádech roznáší, naplňovati v kanále, zvaném »Chané«, který arabské čtvrti jako tůlva protíná a jímž při každoroční povodni voda Nilu městem protéká (v měsících srpna, zač. října, listopadu až do prosince). Ale po celou ostatní dobu v roce musí putovati až k Nilu, a přece jest rád, dostane-li za plný měch, s kterým se třeba hodinu cesty nesl, malý piastř (kterých jde na frank 8!).

Ba, mnozí si dají vody podati a záplatou řečnou jen: »Dejž ti Bůh!« a on se, trpěliv, nepohorší. Nejlepší výdělek má sa'a, když jej nějaký majetník krámu v horkých dnech zjedná, aby dlel před jeho krámem pokropil. Tu se zbaví svého břemene na ráz. A usnadněnou práci má i v zjednání, aby o slavnostech, at již veřejných anebo privátních, kolemjdoucí zdarma doušek poděloval, neboť pak smí čerpati svou zásobu z veřejných kašen, zřízených nad cisternami.

Ne vždy nosí sa'a měch na vlastních zádech, tehdy totiž, má-li osla. Ba i velbloudů k donášení vody užívají, ale na ty kladou měchy bávoly.

Někdy je takový měch, arabsky »kirbeh« zvaný, ku podivu zdobně vyšněřen. Srst na něm je rozmanitě sestřihána a pahlýly noží káže, umělé barevnými řemínky opletené, slouží k upevnění řemenů nebo popruhů, na nichž měch na levém rameni sakký visí. Nejenom něj vypraveno bývá hrdlo měchu, které obyčejně ústí v dlouhou mosaznou, všelijak profilovanou rourku. U obyčejných měchů drží sa'a po případě hrdlo káže jenom hrstí sevřeno. Pak osýsem musí při odlévání vody do několika menších nádob míti dobrý pozor, aby mu

*) Viz str. 7 a 135.

všechna rázem z měchu nevychásta. Na štěstí bývají porcovat nádobí hlíněná, ve kterých se denní spotřeba pitné vody v arabské domácnosti přechovává, tak veliké, že obsah jediného měchu ani nestačí. Chudé ženy opatřují svoji domácnost vodou samy, přinášejíce ji ve velkých hlíněných nádobách, jež nosí na hlavách.

Na zádech vodu v měchu nosit je těžká práce. Všichni vodáři jsou zkrivení od toho neustálého zatížení jednoho ramene, a záda mají neustále promoklá, až si je koženým »flekem« chrání podobně, jako havíři jinou část těla. Kahýráné mají oblíbené přirovnání, kterým označují věci hodně studené: »Studené jako záda sakký«.

Někdy zastupuje úkol měchu hlíněná nádoba, porcovatá, zvaná »ibryk«, dlouhou výlevkovou trubkou opatřená, kokosovým provazem mnohdy velmi těžky opatřená. V takových nádobách se voda zachová chladná, a proto se užívá z nich zvláště rádi občerstvují. Sa'a, který má ibryk na zádech, mívá obyčejně v ruce ještě také kullu, navoňenou yodičkou z květů horké oranže »naringu«. Když již z daleka bylo vidět, že tu parfumovanou vodu má, mívá v hrsti ibryku třetí kvetoucí větev naringu, zastrčenou do zátky z tlučené kokosové lyky.

Dívával jsem se se zalíbením, jak obratně umí takový sa'a přiměřeným lehkým mahnutím nalévat si výšky přes rameno i do drobné nádoby se sebe užším hrdlem.

Prorok svým vyznavačům víno zakázal. Ne snad proto, že by samo v sobě hříchem bylo, ale proto, že se jím může člověk opít a v opilem stavu hřešit. Mohamedánské právo nepokládá opilece za nepřítelnoho, o nikoliv. Soudí docela moudře; Jelikož v opici potom neví, co činí, nemá se vůbec opíjet i proto se vystříhej všeho, čím bys se mohl opít.

Některé sekty, které tento smysl Mohamedova přikázání až příliš přísně vykládají, zahrnují dokonce i tabák, hudbu a poesii, jako na př. sekta Vahabi ve vnitřní Arabii.

Nechť si však proto nikdo nemyslí, že pije Mohamedáni jen a jen čistou vodu. Pijí vodu parfumovanou a slazenou, pijí »šarbat«. Mají ho celou řadu rozmanitých druhů, od prosté, hodně sladké cukrové vody, až do šerbetů rafinovaně pořízených z různých květů, zrn a ovoce. Jeden velmi oblíbený druh »šarbat el-benefeg« se připravuje ze zvláštní kyselé fialkové zavařeniny (tlučené fialkové květy s cukrem kvašené). Jiný druh, pro náš jazyk trochu mdlý, připravují z moruší, kterých je v Dolním Egyptě hojně a bujných. Chutnější jest šerbet z hrozinek, který na ulici nejčastěji prodávají. Ještě druh šerbetu připomíná nápoj čtenářům v parných dnech jistě i u nás milý: okurkový. Také tento druh připravují a kopruje HVEZDOSLAVA.

Uctí-li Kahýrán v domě šerbetem, přinese ho sluha na plochem tácu v hrnečkách našim kávovým s ouškem ne nepodobných, zdobených někdy přepěkně malovanými a zlacenými kyticemi a vždy vřekem opatřených. Někdy jsou to sklinky s víčkem, a aby se přístup mouchám nadobro zamezil, bývá přese všechno hozena ještě kulatá hedvábná, vyšívaná nebo brokátová rouška. Sluha, sladký tento nápoj prezentující, mívá přes pravé ramě hosen dlouhý ubrousek, na loket široký, který má na obou koncích širokou bouduru zlatem nebo pestře hedvábně lehatě vyšívanou. Tímto ubrouskem si host na oko osuší rty. Učinit tak dříve opravdu bylo by věru škoda. Orientálové jsou ostatně zvyklí nápoje jen skrati, tak že si rtův ani nemohou. Jsou tomu zvyklí patrně od pití kávy skoro vařící.

V domácnostech mohamedánských a la franca zařízených se hostu šerbetu dnes již zřídka kdy dostane. Nabídnou mu zpravidla

černou kávu a u tabule i víno, kterého si i domácí pán dopřije, až před cizím vždy s mírou. Ale sám anebo v důvěrném kroužku přátel stejného smýšlení, kteří se nepoborší, prý si leckterý vyznavač prorokův noťné vína přihlíbí. Přijde-li v takové chvíli cizí návštěva, řekne sluha, že pán není doma nebo že je v harýmu.

Patrně se tajně vždy pít vína hovělo, ba až do Saladinovy orthodoxní reformy i veřejně. Ale brzy, snad, že prodává vína byl v Kahýře vůbec zakázán, jako před třemi sty lety, když ji navštívil kníže Harazi z Polzie. Ale i tehdy bylo přece u jistého Reka tajně k dostání, z čehož se zmoření poutníci nemalo v domě francouzského konsula radovali.

Kdo chce dnes pít víno a nezavdati žádnou příčinu k pohoršení, dá si je lékařem předepsati. A obecný lid, aby jednou za čas také vyšel z vody, ať již čisté nebo slazené a parfumované, libuje si při zvláštních příležitostech v bílém pivu, které nám, krajanům pšenského, chutná odporně. Pije se vlažné, má barvu mléčnou nazelenalou a čpí jako chlebový kvas. A přece chutná milovaně, tak že v říši Mahdiho pít »merissu« přese všechny zákazy vášnivě i přes třest třezaných roznatých lidí!

Zdá se, že rasivší obliba v pití bílého piva jest v údolí Nílském již starodávna. Vždyť v Horním Egyptě byla v jistém chrámu, který stýnul vysokým úcenním, při něm zřízeným, objevena kamenná deska z druhého tisíciletí před Kristem, na které psáno hieroglyfy napomenutí představeného školy — tedy jakéhosi »rektora« — studentům, aby se neoddávali tolik nemilému pítí tohoto nápoje a nepřítvali tolik časem, kterého jest lépe užiti k čemu moudřejšímu. HVEZDOSLAVA

Jelikož představenstvo kázalo tyto věty vřít do kamene, bylo patrně tohoto napomenutí »na černém prkně« trvale zapotřebí.

Mohamed nápoje tohoto asi neznal, jinak by jej byl ve svém zákaze jistě uvedl. Snad tehdy nebyl v Dolním Egyptě ještě rozšířen.

Bílé pivo však dokonce není žádným výhradně arabským nápojem. Černí kmenové Afriky je všude rádi a rozmanitě připravují.

Horkých nápojů mají egyptští Arabové dost a dost. Milují perský čaj, dále jakýsi skoricový grog a nade všechno černou kávu. Jejich skoricový grog chutná cizinci i jen poněkud na orientální slanejší koření uvyklému velmi dobře. Arabská káva mu chutná ovšem hned, neboť je to nápoj dokonale, a jakkoliv se to zdá absurdním, je v těch končinách — až se piva žhavě horká — nejpříjemnějším chladidlem.

Co na ní může být tak obzvláště dobrého? Předně je výtečné jakosti, za druhé je pouze pražená, nikoliv spálená, čímž se zachovává libá vůně, a dále zaváří se vždy jen čerstvá, na jemnou moučku umletá, a sotva že ji var oboje, ihned se sladí, čímž se jí krásně pění zachová. Tak, jak se s ohněm sejmě, přímo se rozlévá, a slušnost žádá, aby každý host dostal svůj díl pění.

Cikorka a vyváření sušené, jednou již zavážené kávy, našim hospodynám tak milé, jsou Arabům věcí neznámou.

Kavárna jest v každém orientálním městě hojnost. Otevřené ohniště, několik divanů, třeba docela primitivních aneb i jen rohožka na zemi rozprostřená — a kavárna jest instalována. Po případě jest jenom ohniště v domě a kavárna vlastně již na ulici. Ale káva vždy stejné výtečné.

Čaj a horkou skotici rozvážejí obyčejně pouliční prodáváci. Skrčí pitímu před sebou na kolečkách mnohdy velice fantasticky přizdobenou kuchyň — laborator, podobající se malé opentéře pyramidě. Tito prodáváci nejsou však tak význačným zjevem kahýrských ulic jako vodáři a prodáváci šerbetu.

Medřická.

Napsala Božena Fihová Kunětická.

(Pokračování.)

Dášek se usmíval tímto jeffm slovům, a bylo mu milo, že se mu tak zpovídá, že před ním otevřel svou duši tak bohatou a nevyčerpá. Vyzval ji pohledem, aby mluvila dále, že je mu to příjemné, a rád ji poslechne.

»To máte tak,« pokračovala tedy ona, vztýče se vzhledu do tohoto okamžiku své na prosté sdílnosti. »Jsem tak přesvědčena, že celá země naše, totiž, myslím, náš celý svět je nepatrným, neviditelným atomem ve vesmíru — ó, jednou vám budu o této své teorii mnoho vyprávět — že není nikoho, komu by záleželo na jsoucnosti tohoto atomu, tak jako hospodáři nezáleží na zrnu pšenice, a teprve hromada těch zrnek má pro něho význam, a přece jsem celým světem na tom nepatrném kousku naší vlasti, že bych spíše přála si, aby celý vesmír vzal za své nez ten kousek, a že ho pokládám za tisíckrát důležitější než vše ostatní, co je nad ním a o čem jsem přesvědčena, že je ohromně, nevyslovitelně, tak nevyslovitelně, že pro to ani slov nemám. Je v tom rozpor. Snad mne pochopujete? Či nevěkla jsem to dosti jasně?«

»Ach, rozumím vám. Máte velmi mnoho čtu.«

Medřická zakrývala několikrátě hlavou způsobem žstě dětského, cožhastu a lhostivě se ulehla celým tělem k němu.

»O ano, čtu mám mnoho,« pravila septem a s očima zářícíma. »Něvim někdy, co s tím nevím, kam jej skryt, a skryji-li jej, zda se mně, že mě zadusí, umorí. Přenášim jej tedy na všechno kolem sebe, na děti ve škole, na tento pokojík, na nebe, když je bezoblačné a tak hluboké jako jezero, na domky v Pulenci, ale proto přece zbývá mně ho ještě tolik, že mě pít v duši, v mozku, v srdci, a vidím, že beru vlastně z bezedné studně a že co jsem vydala několik krápníků, zatopuje mě celý pramen, který nemá konce, a jemuž ani mezi klásti nemohu. Považte, jaká jsou to muky!«

Dášek učinil pohyb, jakoby ji chtěl za ruku chopit, ale hned po té pozvedl ruku a vjel si rozpačité do vlasů. V tom bylo slyšet kroky těžké a loudavé na skřípajících schodech, jež vedly na půdu, potom šramot, jakoby kdosi roští přehazoval, a hned po té supění a fanění, jemuž se zase dívka s mladým mužem současně usmála.

»Pabouček jde spat,« zaseptala.

Dášek podíval se na hodinky, a na jeho čelo vyskytla se malá čmura.

»Už jde na jedenáctou,« pravil, vzhoupě se tak prudce, že Medřická překvapena se také vzhoupala. »Doma čeká na mě moc vysvětlit, kde jsem.«

»Myslím, že vás strážník k mně již.«

Dášek skoro nervózně zaplnal svůj kabát, ačkoli to nemělo účelu. Bylo patrné, že podlehl náhle nepřijemné myšlence, kterou nedověděl ani před dívkou skryti.

»Nezpůsobila jsem vám snad nepřijemnost?« tázala se Medřická vážně.

»Možná dost, že maminka bude trošku vyzvídat a trochu uvažovat. Nejedná se ani o mne jako o vás.«

»O mne!« zvolala Medřická. »Buďte bez starosti. Na tom mi pranic nezáleží. Za ten dnešní krásný večer již něco uvezu. Ani sám nevíte, jak mně již této rozmluvy bylo třeba. Mám vám posvítiti?«

»Ne, děkuji.«

»Ale vy se tak mračíte.«

»Ach, ten protivný Pabouček mě mrzí! Kdybych věděla, že již spí, vyzul bych si strážníka a šel jen v ponožkách.«

»Proč to?«

»Abych ho nevybudil. Bylo by mně opravdu milé, kdyby spal.«